

NEO MATLOGA

DE MAGIE VAN NIEUWE MENSEN SCHEPPEN

*'Ik ga net zolang door totdat een
persoon vertrouwd voelt, als iemand die
écht zou kunnen bestaan'*

Lades vol met uitgeknipte ogen, neuzen, monden en handen. Dat is het palet van kunstenaar Neo Matloga, die surrealistische collageschilderijen maakt van intieme, alledaagse scènes uit zijn jeugd in Zuid-Afrika. 'Het scheuren en knippen is een gewelddadig proces, maar er schuilt magie in het moment waarop er een nieuw, levensecht personage tevoorschijn komt.'

TEKST MYRTHE MEESTER

Nog voordat Neo Matloga (Zuid-Afrika, 1993) collages maakte, verzamelde hij al foto's van gezichten uit kranten, tijdschriften en familiealbums. 'Het begon als een hobby. Iedereen verzamelt wel iets. Voor de één zijn dat boeken, voor de ander horloges. Ik merkte dat ik ervan genoot om een collectie gezichten aan te leggen. Telkens als ik een foto tegenkwam van iemand met interessante trekken, maakte ik daarvan een kiekje met mijn camera.' Gaandeweg ontstond er op zijn computer een uitgebreide database van gezichten – van vrienden en familieleden, maar ook van Zwarte politici, kunstenaars en intellectuelen die hem inspireerden.

DECONSTRUCTIE

De gezichten gingen pas een rol spelen in Matloga's werk toen hij in 2017 vastliep met schilderen. Hij verbleef op dat moment in Amsterdam, waar hij – na de kunstacademie in Johannesburg te hebben afgerond – een postdoctorale opleiding volgde bij De Ateliers. 'Ik zocht naar een manier om mijn rauwheid te laten herleven. Ik wilde weer vrij en organisch werken, vanuit mijn kern.'

Die vrijheid vond hij deels in houtskool, waarbij hij ook met collage-elementen begon te experimenteren. 'Op een dag stapte ik een printshop binnen en liet ik een serie gezichten afdrukken op A3- en A4-formaat, die ik vervolgens uitspreidde op de vloer van mijn atelier.' In eerste instantie twijfelde hij of het wel acceptabel was om ze in stukken te scheuren en te verknippen. Toch is dat precies wat hij uiteindelijk deed, want 'ik wilde de gezichten onderzoeken en deconstrueren, en dat lukte alleen als ik er rigoureus de schaar in zette'. Sindsdien bestaat Matloga's basismateriaal ('mijn palet') uit losse ogen, neuzen, monden, kapsels, handen en voeten, die hij – geordend per lichaamsdeel – bewaart in grote lades in zijn atelier. Door al die afzonderlijke elementen

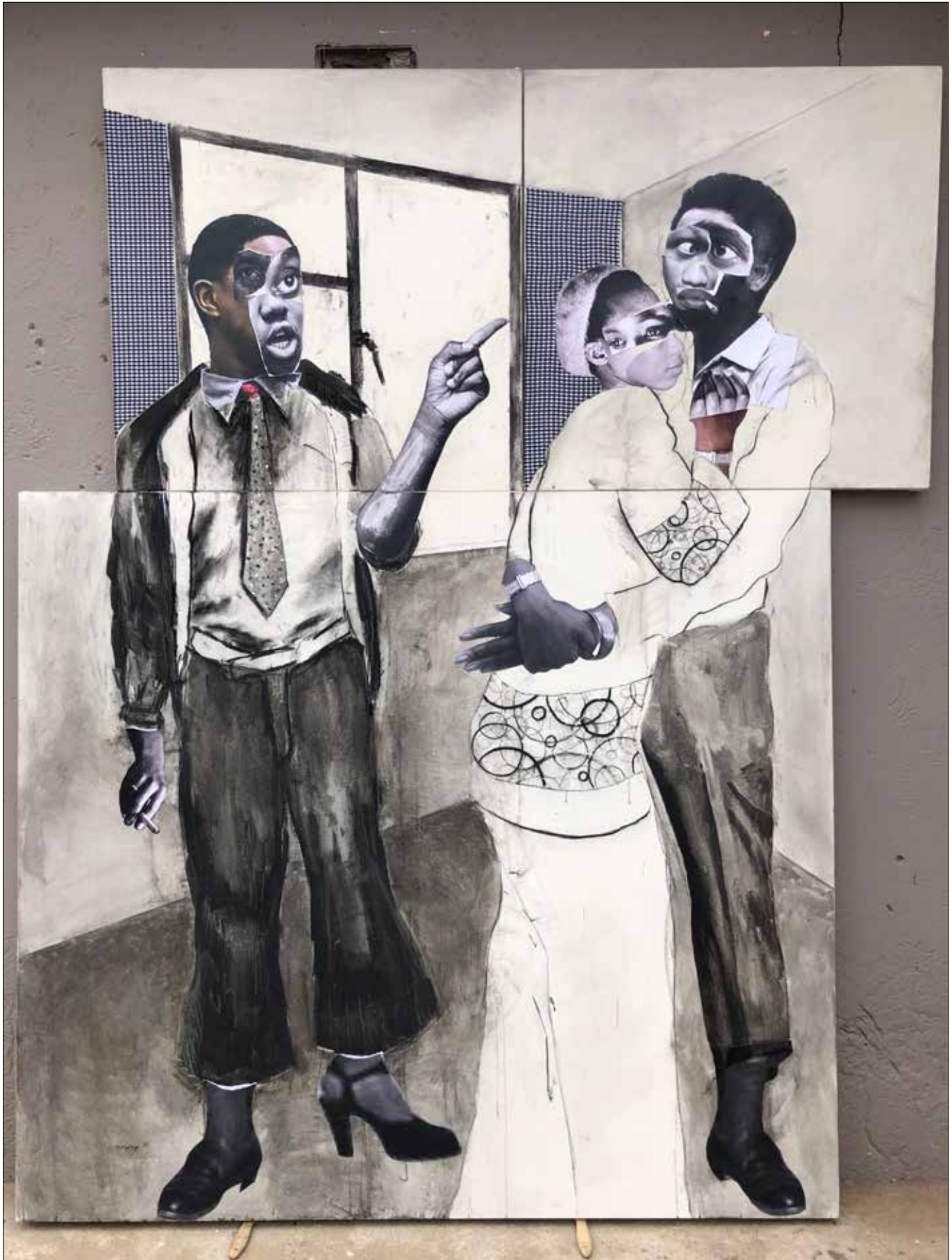
'Ke o fa pelo yaka' - collage, charcoal, ink & oil stick on canvas, 200 x 200 cm

speels samen te voegen in collages, scheidt hij nieuwe, absurdistische mensfiguren. Hun lichamen en de omgeving tekent hij met houtskool, krijt en inkt – meestal in grijstinten, maar soms met subtiele kleuraccenten.

Ondanks hun misvormingen, onbeholpen ledematen en rafelranden komen zijn personages toch over als echte mensen met een eigen karakter en een sprekende blik. 'Ik ga net zolang door totdat een persoon vertrouwd voelt, als iemand die écht zou kunnen bestaan, en die ik misschien weleens op straat ben tegengekomen. Het scheuren en knippen is een gewelddadig proces, maar er schuilt magie in het moment waarop er een nieuw, levensecht personage tevoorschijn komt.'

GENDER-BENDING

Net als Picasso en de kubisten vermengt Matloga voor- en zijaanzicht in zijn collages, zodat een persoon je soms van voren aankijkt, maar je diens neus en profiel ziet. Ook mannelijke en vrouwelijke kenmerken combineert hij vrijelijk binnen één personage. 'Als ik een compositie creëer, sta ik er niet bij stil of iemand een man of een vrouw is', zegt hij. 'Ik kijk gewoon wat werkt en combineer lange, vrouwelijke mascarawimpers gerust met een besnorde bovenlip. Dat mijn kunst daarmee aansluit bij hedendaagse genderkwesties, is niet iets wat ik bewust beoog. Ik zit me gewoon te vermaken in mijn atelier.'

'Mpharanyana' – collage, charcoal, liquid charcoal & ink on canvas, 250cm x 202cm

Lade met uitgeknipte handen in Matloga's atelier

Soms betreft hij het toeval in zijn werkproces, bijvoorbeeld door een liggend doek rechtop te houden, zodat de vloeibare houtskool en zwarte inkt een levendig druipeffect achterlaten. 'De zwaartekracht doet dan het werk.' Matloga karakteriseert zijn schilderijen, die balanceren tussen schoonheid en misvorming, als *'ugly beautiful paintings'*. 'In het echte leven zijn dingen nooit perfect', meent hij, dus hoeft dat ook niet in de kunst. 'Imperfectie is voor mij een nieuwe vorm van perfectie.'

BLACK JOY

Ondanks het speelse, soms komische karakter kleeft er ook een politieke lading aan de kunst van Matloga, die is opgegroeid vlak na de afschaffing van de apartheid. In de *artist statement* op zijn website lees je dat zijn verknippte personages een bewuste toe-eigening zijn van 'de racistische blik, die daarmee van zijn onderdrukkende kracht wordt ontdaan'. Bovendien vindt Matloga het belangrijk om *Black Joy* in beeld te brengen, het alledaagse leven, de vreugde en de intimiteit van mensen van kleur, omdat die maar zelden in de kunst en media worden getoond. 'Ik vind het hoog tijd dat iedereen wordt omarmd zoals hij of zij is, ongeacht hun achtergrond, ras of etniciteit. Iedereen verdient het om te voelen dat ze thuishoren in deze wereld.'

In zijn werk blikt Matloga nostalgisch terug op het 'thuis' uit zijn jeugd in Mamaila, een dorpje in het noorden van Zuid-Afrika. Om de maatschappelijke spanningen te ontvluchten, trokken

veel zwarte bewoners zich destijds terug in hun eenvoudige, maar knusse woningen in de suburbs en townships, waar een innig gemeenschapsgevoel heerste. Matloga toont zijn personages druk kletsend, kaartspelend, knuffelend en dansend. Altijd staat hun levendige interactie centraal, van hun kameraadschap tot hun onderlinge spanningen. Ook het huiselijke decor, vol geblokte tafelkleedjes, langspeelplaten en kamerplanten, geeft hij weer met veel oog voor detail.

ONBESCHAAMD

Tegenwoordig gaat Matloga nog steeds vaak op familiebezoek in Mamaila en Johannesburg. In beide plaatsen heeft hij een eigen atelier. Toch woont hij momenteel in Amsterdam, waar hij is gebleven 'voor de liefde' en 'om dicht bij de musea met klassieke en hedendaagse kunst te zijn. Nu kan ik gewoon naar het Rijksmuseum of Van Gogh Museum fietsen'.

Zowel in Zuid-Afrika als in Nederland oogst Matloga de laatste jaren veel waardering met zijn collageschilderijen. Zo won hij in 2021 de ABN AMRO Kunstprijs, waaruit dit jaar zijn solotentoonstelling *along came your eyes* in Hermitage Amsterdam is voortgevloeid. De titel verwijst naar de onbeschaamd starende ogen en indringende blikken in zijn oeuvre, waardoor je als toeschouwer niet alleen kijkt, maar je andersom ook bekeken voelt. Een gelaagde, vervreemdende ervaring.

'ke diile phoso' – collage, charcoal & ink on canvas, 250cm x 175cm

'Samuele' - collage, charcoal, liquid charcoal, ink and soft pastel on canvas, 200cm x 200cm 2021

'Nka nako go motseba' - collage, charcoal & ink on canvas, 165cm x 200cm

'Madam le Sir' - collage, charcoal, soft pastel & ink on canvas, 170cm x 140cm 2019

*'Imperfectie is voor mij een
nieuwe vorm van perfectie'*